

"PROGENY – TESTING"
SUN'İ TOHURLAMADA ÜSTÜN VERİMLİ BOĞALARIN
TESBİTİ (*)

Çeviren
Eyüp OKTAY (**)

Sığırcılığın ıslahında; üstün verimli bir aileden gelen ve bu üstün verimlilik vasıflarını nesillerine intikal ettirebilen boğalardan yararlanmak hedef olarak seçilir. Bu özellikleri taşıyan boğalar, şüphesiz tabii tohumlamadan çok sun'î tohumlama çalışmaları için önemlidirler.

Üstün verim özellikleri olan ana-babadan gelen her boğa, soyuna ilişkin bu özelliklerini nesillerine intikal ettiremez. Dış görünüşü, iyi bir boğanın fiziksel görünümünde olan her boğa da iyi bir boğa olamaz. O halde, bir boğanın damızlık değerliliğinin tesbiti için bazı uygulamaların, testlerin yapılması gerekir.

Sun'î tohumlama çalışmalarında kullanılan üstün verimli boğaların tesbiti çalışmaları, Federal Almanya OSNABRÜCK Eyaletinde aşağıda açıklandığı üzere yapılmaktadır.

Osnabrück Bölgesi Yetiştirme Programı, hertbuk ve sun'î tohumlama çalışmalarını müştereken içererek 1966 yılından beri düzenli ve itinalı bir şekilde yürütülmektedir. Boğa testleri, sun'î tohumlama çalışmaları ile birlikte Osnabrück Hertbuk Cemiyetince (O H G) uygulanmaktadır.

Progeny – Testing'e ilişkin Osnabrück Yetiştirme Programı genel yapısı ile şöyledir:

1 – Her yıl, hertbuk kayıtlarından yakından tanınan 35. 000 inek arasından 100 elit inek tesbit edilir. Bu seçimde ineklerin süt verimlilikleri ile sütteki yağ oranları, hayvanların dış görünüşleri (Exterieur), meme formu ve sağırma elverişliliği dikkate alınır.

2 – Bu 100 elit ineğin tohumlanmalarında, Dünyanın en iyi 15 boğasından temin olunan spermalar kullanılır.

(*) Mitteilungsblatt der OHG (1981): Die Osnabrücker Schwarzbuntzucht, Bullenkatalog 1981/82, Number 4.

(**) Uzman Vet. Hekim - Lalahan Zootečni Araştırma Enstitüsü.

3 – Her yıl için, seçilmiş olan 100 inekten elde edilen buzağılardan, yetiştirmede kullanılabilir görünümündeki 30 erkek dana ele alınır.

4 – Ele alınan 30 erkek buzağının büyüme dönemlerindeki günlük canlı ağırlık artışları dikkate alınır. Canlı ağırlık artışlarında başarılı görülmeyenler kesime gönderilirler.

5 – Kalan boğa namzetleri, Yetiştirme Seçim Komisyonunca yeniden değerlendirilirler. Burada, bedensel kusurlu görülenler ayrılırlar ve kasaba gönderilirler.

6 – Damızlığa ayrılan boğalar sağlıklı olmaya, iyi sperma vermeye mecburdurlar. Sun'i tohumlama çalışmalarında yetenekli görülmeyenler ayrılarak damızlık dışı bırakılırlar.

7 – Böylece ortalama 15 baş boğa test boğası olarak kalmış olacaktır. Bu miktar test boğasının seçilmesi her yıl tekrarlanır.

8 – Herbir test boğasının spermaları ile 1000 (bin) baş inek sun'i tohumlanır.

9 – Elde edilen erkek buzağuların, bir deneme istasyonunda canlı ağırlık artışları ve et verimlilikleri araştırılır. Dişilerin ise 1. doğumlarındaki süt verimleri, sütteki yağ oranları, sağıma uyumlulukları, dış görünüşleri ..... arasındaki farklılıklar hesaplama merkezlerince (Computer) ve ayrıca meme formu ve diğer bazı özellikler yönünden bir komisyonca değerlendirilirler.

10 – Test boğası 4 yıllık bekleme döneminde tutulur. Bu süre için de boğa damızlıkta kullanılmaz, tüm kalıtsal özellikleri muhafaza edilir, spermaları depo edilir.

11 – Çeşitli yönleri ile azami verimlilikleri belirlenmiş hayvanların babası "ŞAMPİYON" – "Altın madalyalı yarışmacı" olarak nitelenir. Seçimin sonuçlanmasını takiben Şampion boğanın spermaları ile yoğun bir sun'i tohumlamaya geçilir. Artık gelecek binlerce yeni neslin babası belirlenmiştir.

12 – Şampion boğadan sonra gelen 2. ve 3. derecedeki boğalar da (gümüş ve bronz madalyalar) yetiştirme ve ıslâh çalışmalarında kullanılabilirler, ancak diğer boğalar tümü ile kesime sevk edilirler.

Şampion boğa, yetiştirme ve ıslâh açısından paha biçilemeyen bir değer taşır. Özellikle ülke dışına satışları yapılamaz. 2. ve 3. boğalar ülke içinde kullanıldıkları gibi dış ülkelere satışları da yapılabilen yine kıymetli boğalardır.

Federal Almanya'da sun'i tohumlama ücret karşılığı yapılır. Ösnabrück bölgesinde ilk tohumlama , boğanın yetiştirme ve ıslah değerliliğine göre 40 - 27.- DM (3. 200 – 2. 160 Tl.), tekerrürler ise 20 - 7.- DM (1. 600 – 560 Tl.) arasında bir ücrete tabidir. Genel bir kaide olarak bir sun'i tohumlamanın ücreti 30 kg. sütün fiyatı karşılığı olmaktadır.